

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

237. Aliqua notabilia, & practicabilia circa crimen incestus. Primò, an si quis habeat rem cum muliere in tertio, & quarto gradu cum sua vxore coniuncta, sivique eodem gradu affine, impediatur à ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76405)

nisi fuisset, vel adiunxisset. Ergo pari ratione non censetur causa suppositionis, ac proinde, nec damni ex suppositione sequuti; non enim videtur esse magis causa suppositionis, quam abortitionis, cum neutrum consulerit, & utrumque ex libera voluntate adulteræ securum est. Ergo nec ipse, sed mater tenebitur ad restitutionem. Hæc ille. Est igitur hæc sententia probabilis, licet opposita sit probabilior, & tuta in praxi, unde Pitigian in 4. sent. p. 2. dist. 15. q. 2. art. 5. contrariam opinionem tantum probabiliorē vocavit. Ergo secundum Pitigianum, sententia Soti erit probabilis, sicuti etiam visa est multis recentioribus, ut testatur Lessius de iust. lib. 2. c. 10. dub. 6. n. 43.

3. Restat modò respondere ad argumentum oppositæ sententiæ. Dico igitur, adulterum non esse causam proximam illorum damnorum, sed remotam, cum ipse non intenderit generare, sed solam explere suam libidinem; adulteram verò esse causam proximam, quia partum spurium, tanquam legitimum marito suo supposuit. Ergo ipsa sola tenetur ad restitutionem. Notent confessarij, quòd in isto casu adulter tenetur restituere saltem alimenta proli impensa, à tertio anno ætatis, & deinceps, quandiu patens tenetur sibi alere, etiamsi non fuerit causa suppositionis. Et ita etiam sentiunt aliqui viri docti de hac re consulti.

RESOL. CCXXXVI.

Quadam mulier multas pecunias per adulterium acquisivit, queritur, an marito sint restituendæ?

Et an prædicta pecunia restituenda sint saltem pauperibus, vel ei qui dedit?

Et quid, si tale pretium ab iis acceperit, qui potestatem alienandi non habent, ut Religiosi, filij familias, &c. Ex part. 2. tr. 17. & Misc. 3. Rel. 7.

§. 1. **A**ntem sententiam affirmant non infimæ classis Theologi, quorum nomina accipe. Lud. Molina de iust. & iure, tom. 1. tr. 2. disp. 94. Reginald. in praxi, tom. 1. lib. 10. c. 13. n. 19. Pet. à Nauarr. lib. 3. de rest. cap. 1. num. 136. Bannez in 2. 2. q. 62. art. 5. dub. 5. & nouissimè Couarr. in 2. 2. 10. 2. disp. 14. dub. 1. n. 5. Hi omnes asserunt, coniugatas omne pretiū per adulterium acquisitum debere reddere marito, ac si aliter laborando aliud acquisiuisent; volunt tamen occultè esse reddendū, ut propriæ famæ consulatur, & alia mala vitentur, nisi tamen tale pretium ab iis acceperint, qui potestatem alienandi non habent, ut Religiosi, filij familias, &c. Et ratio est, quia maritus est dominus corporis vxoris suæ quoad actus coniugales. Vide etiam Sotum de iust. lib. 4. q. 7. art. 1. ad 2. cum Bartholomæo à S. Fausto in speculo confess. disp. 27. quest. 11.

2. Et licet hæc opinio tantorum virorum autoritate sit fulcita, semper tamen tamquã probabiliorē, contrariam sententiam tenui, quam nouissimè tener etiam noster Megala in p. 2. lib. 2. c. 32. quest. ... n. 24. Bonac. de contract. disp. 1. q. 3. punct. 3. n. 12. & Grassius tom. 1. consiliorum, lib. 5. de furto. consil. 2.

Sed dices cum Rebello de obligat. iust. part. 1. lib. 3. q. 10. n. 1. & 2. saltem propter iniuriam adulterij faciendā est marito aliqua restitutio.

3. Respondeo cum Lessio lib. 2. cap. 10. dub. 5. ob adulterium non deberi aliquam restitutionem, quia non pro omni iniuria debetur restitutio pecuniaria, sed debetur pro iniuria, cum damno pecunia æstimabili.

4. Dices secundo, acceptum pro opere quod leges puniunt, est restituendū, ut est communis Iurifconsultorum, & Canonistarū opinio; sic Paulus, & Salicetus in l. idem si ob stuprum, ff. de condi. ob. surp.

causam, & Alexander in l. generaliter de verb. obligat. & alij quos refert Couarr. ad reg. peccatum, part. 2. §. 2. Sed adulterium à lege puniunt. Ergo acceptum dum vel pauperibus, si non marito, est saltem restituendum vel ei qui dedit, ut vult Sotus, & Couarr.

5. Respondeo, hanc opinionem esse probabiliorem, ut ait Lessius li. 2. c. 14. dub. 8. n. 60. Sed contraria sententia tanquã probabilior est amplectenda, emque tenet Lessius loc. cit. Azot. p. 3. lib. 4. cap. 11. quest. 2. Vasq. opus. de rest. cap. 7. dub. 2. Syluester de rest. 2. §. 2. in fine. Nauarrus cap. 7. n. 134. & alij, Probatur ratione, nam leges, quas aduersarij citant, licet postea turpia rescindant, & tollant obligationem ciuilem, ob quam possit in iudicio peti promissam; non tamen reddunt irritam acquisitionem pecuniarum ex tali causa, nec faciunt inhabilem acceptum ad comparandum earum dominium. Dicendum est igitur ex dictis, posse mulieres coniugatas retinere sibi lucrum ex adulterio acceptum, neque restitutioni marito, vel aliis obnoxias esse. Salua, &c.

RESOL. CCXXXVII.

Aliqua practica, & notabilia circa crim. in fign. Primo, an si quis habeat rem cum muliere in teris, &

quarto gradu cum sua vxore coniuncta, sibi que eodem gradu affine, impediatur à petitione debiti?

Secundo, si quis extraordinarie polluat feminam aliquam emittens semen post extractum è vase naturali membrum, quamvis postmodum casu illud videret semen in naturale vas, an nullatenus affinitas?

Tertio, an si semen alicuius viri ope demonis deferatur in vterum femineum, contrahatur affinitas, quia illi non sunt facti vna caro, nec sibi adhaerent?

Quarto, an contrahatur affinitas, si vir femina, femina vero non seminante? Ex part. 3. tr. 5. & Misc. Rel. 19.

§. 1. **A**n si quis habeat rem cum muliere in teris, & quarto gradu cum sua vxore coniuncta, sibi que eodem gradu affini impediatur à petitione debiti?

2. Affirmatiuè respondet Comitulus in respons. lib. 1. q. 138. n. 2. Sed tu tene contrariam sententiam, quia huiusmodi impedimenta sunt de iure Ecclesiastico, sed nullum ius Ecclesiasticum statuit incestum in tali casu à petitione debiti impedire; ergo. Et ita docet Nauarrus, quem sequitur Basilus Pontius de matrim. lib. 7. c. 33. n. 6. qui etiam n. 2. ait. Nota quòd si quis extraordinarie polluat feminam aliquam emittens semen post extractum è vase naturali membrum, quamvis postmodum casu illud videret semen in naturale vas, nulla resultat affinitas, licet contrarium videatur docere Floronus de casib. refer. part. 2. cap. 1. num. 18. citans Grassium.

3. Nota etiam cum dicto Basilio Pontio contra Sanchez lib. 2. disp. 23. n. 2. quòd si semen alicuius viri ope demonis deferatur in vterum femineum, non contrahitur affinitas, quia illi non sunt facti vna caro, nec sibi adhaerent.

4. Difficultas est, an contrahatur affinitas si viri feminet, femina verò non feminet. Affirmatiuè respondent Syluester infra, Floronus ubi supra de cas. n. 28. Finellius de cas. refer. cas. 10. n. 9. Pontius ubi supra, vbi sic asserit. Parum autem refert ad affinitatem contrahendam, quòd femina feminet, vel non cum eius semen ad generationem necessariam non esse sit constans opinio. Sed aliqui, ut notant Finellius, & Floronus ubi supra, contrariam sententiam docent, putantes ad contrahendam affinitatem requiri consuetum seminum, scilicet tam viri, quam mulieris.

& Syluester verb. Matrim. S. 9. 15. pro hac sententia citat Innocentium, Hostiensem, & Vgonem, quibus adde Caietanum in 2. 2. quest. 154. art. 11. & hanc sententiam probabilem putat Sanchez de matrim. 10. 1. lib. 2. dist. 2. 1. num. 11. & Ioannes Suarez in Enchiridio casuum conscientie lib. 5. verb. affinitas, & ad contrahendam Ad rationem verò Basilij Pontij posset quis respondere, quòd non est ita constans opinio illa, vt semen foemineum non requiratur ad generationem, quin sententia contraria non sit probabilis, & illam acerrimè contra Aristotelem, non solum tuerentur medici, duce Hippocrate lib. de genitura, & Galeno lib. 6. de locis affectis, c. 5. Vallesio lib. 2. contr. Medic. cap. 6. Vega lib. 1. de arte medendi cap. 3. Petrus Meta, tr. de femine, §. iam verò, sed etiam præstantissimi Theologi, vt Scotus in 3. dist. 4. q. unica, Bonauentura q. 1. n. 3. 1. Maior quest. 3. art. 4. & alij, quos citant Conimbrienses de generat. lib. 1. cap. 4. 7. 27. Sed tu tene communem sententiam.

RESOL. CCXXXVIII.

An ad contrahendam affinitatem necesse sit non solum virum, sed etiam feminam feminare? Et curissime inferatur ad consummationem matrimonij requiri etiam feminam feminare? Et deducitur etiam, quòd si viro seminante, mulier non seminauerit, idque partibus constet, an possint Religionem ingredi, sique probabile, quòd per professionem soluantur matrimonium, atque adeo pars in seculo relicta possit aliud matrimonium inire? Etiamque sequitur, quòd si vir in eadem circumstantia, mortua vxore, aliam accipiat, cum qua consummet matrimonium, an id circo impediatur Ordines sacros accipere, quia ex eo capite non erit bigamus? Et tandem queritur, an quando copula fornicaria est, iure naturali oriatur affinitas? Ex patr. 3. tr. addit. Ref. 2. 1.

§. 1. P lausibilis erit lectoribus hæc resolutio. Dico igitur quòd in tali casu communiter asserunt DD. sufficere tantum semen viri. Ita Villalob. in summa. tom. 1. tr. 1. 4. diff. 1. 1. n. 8. Comitulos in respons. mor. lib. 1. q. 30. n. 2. & Doctores quos citat & sequitur Sanchez de matrim. tom. 2. l. 7. dist. 64. n. 2. 1. & ego adduxi in 3. par. tr. 5. resol. 19. Et ratio est, quia copula sine emissionem feminæ est copula perfecta, & sufficiens ad generationem; ergo per illam contrahitur affinitas; quòd autem ad generationem sufficit solum semen viri, tradit Aristoteles l. 2. de gener. c. 2. Auicenna l. 9. animal. c. 1. & D. Thom. in 3. part. q. 37. art. 5. ad 3. quem ferè omnes Theologi sequuntur. Rosella verb. impedimentum 14. num. 8. Tabiena eodem verb. 4. q. 2. n. 3. in fine. D. Antoninus par. 3. tit. 1. c. 1. 1. ante §. 1. Sotus in 4. dist. 27. q. 1. art. 4. Henriquez l. 1. c. 8. num. 8. in glossa littera N. & alij. Vnde Ancharanus in cap. fraternitati, de eo qui cognoscit consanguineo post principium, ait ad affinitatem non requiri semen foeminae.

2. Sed his non obstantibus, ego cum Sanchez ubi supra n. 20. in fine, in dicta resol. putavi contrariam sententiam esse probabilem, quam nouissimè præter DD. quos in d. resol. citavi, ex Theologis Societatis Iesu tenet Gaspar Hurtado tr. de matr. disp. 20. diff. 1. n. 4. ubi sic ait. Ad affinitatem non sufficit seminatō viri in matricem foeminae, in qua est sanguinis mensura ad generationem paratus, sed etiam requiritur seminatō foeminae, vt indicatur in can. lex diuina constitutionis 27. q. 2. dum in eo requiritur sanguinis (id est feminis) commixtio; quia Galenus docet quòd etiam seminatō foeminae est necessaria ad generationem. Et sanè semen foeminae non videtur ad aliud à natura institutum. Sic ille. Tenet etiam hanc sententiam ex Dominicanorum familia Lopez in instrum. part. 2. cap. 50. Grassius p. 1. l. 2. c. 70. num. 8. & ex veteribus Innocentius, Archidiaconus. Bellameta, Cardinalis Astensis, Nicolaus de O. bellis, Gaeta, & alij penes Sanchez loco citato.

tiam ex Dominicanorum familia Lopez in instrum. part. 2. cap. 50. Grassius p. 1. l. 2. c. 70. num. 8. & ex veteribus Innocentius, Archidiaconus. Bellameta, Cardinalis Astensis, Nicolaus de O. bellis, Gaeta, & alij penes Sanchez loco citato.

3. Et ideo non grauior hic apponere verba Ioannis Præpositi in addit. ad 3. part. D. Thomæ, quæst. 5. de insolub. matrim. dub. 9. n. 79. sic asserentis. Non est improbabile ad consummationem matrimonij requiri etiam seminationem foeminae. Primò, quia multorum est sententia, quòd semen foemineum per se etiam requiratur ad generationem, & quòd mater etiam per suum semen etiam actiue concurrat ad generationem tanquam materia. Secundò Benedictus Pontifex in can. lex diuina constitutionis, dicit osculū non parere propinquitatem, quòd nullam faciat sanguinis commixtionem; ergo ad affinitatem (de qua ibi loquitur) iuxta illum requiritur commixtio feminis virilis, & foemineæ, cum non possit dici commixtio sanguinis si adsit solum semen virile. Ita Præpositus. Ex quibus rectè inferit primò, quòd si viro seminante mulier non seminauerit, idque partibus constet, possint religionem ingredi, sique probabile, quòd per professionem soluantur matrimonium, atque adeo pars in seculo relicta possit aliud matrimonium inire. Inferitur secundò, si vir in eadem circumstantia mortua vxore aliam accipiat, cum qua consummet matrimonium, non idcirco impediatur sacros Ordines accipere, quia ex eo capite non erit bigamus, vt satis est probatum in tr. de irregularitate, qui. Deo dante, videbit lucem in 4. parte breui edenda. Igitur ex supradictis dicendum est affirmatiuam sententiam circa præsentem questionem probabilem & tutam esse in praxi, vt ipsimet aduersarij fatentur, Sanchez, Villalob. Comitulos: & clarè hanc opinionem præter DD. citatos, docet etiam D. Thomas in 4. dist. 4. quest. 1. art. 1. quest. 4. ad 2. ubi sic ait. Vir & mulier efficiuntur vna caro per commixtionem seminum, vnde quantumcūque aliquis claustra pudoris frangat, nisi commixtio seminum sequatur, non contrahitur affinitas. Ita Sanctus Doctor, quod iidem verbis docet D. Bonauentura etiam in sent. dist. 4. 1. quest. 1. Vnde ex his sequitur stante probabilitate huius opinionis, eum qui habuit copulam cum forore, v. g. vxoris, si illa non seminauit, nullam contraxisse affinitatem, & ideo posse sine vlla dispensatione petere à sua vxore debitum.

4. Et pro coronide huius resolutionis non desinam hic inquirere, an quando copula fornicaria est, iure naturali oriatur affinitas. Affirmatiuam sententiam docet Hurtado de matrim. disp. 20. diff. 2. n. 7. Coninch de Sacram. disp. 3. dub. n. 49. quia etiam per dictam copulam fornicariam vir & foemina sicut vna caro, & vnus sanguis, non minus quam pec coniugalem, vt patet ex D. Paulo 1. Cor. 6. dum ait. Qui adhaeret meretrici, vnus corpus efficitur, & erunt duo in carne vna. Sed negatiuam sententiam tenet Sanchez de matrimonio, tom. 2. disp. 65. n. 9. Pontius de matrimonio, lib. 7. cap. 33. num. 4. Henriquez lib. 12. cap. 1. num. 2. quia nulla sunt nomina, quibus nomenem sic affines ex fornicatione, deinde in l. non faciles, §. affines, & §. sciendū est, ff. de gradibus affinitatis, dicitur neque cognationem, neque affinitatem esse posse, nisi nuptiæ non inter dictæ sint. Ex qua sententia, quam etiam tenet Villalobos in summa, tom. 1. tract. 14. diff. 17. n. 10. inferitur, vt ipse ait, [que est que siendo infidel conocio illicitamente a vna muger, se puede despues de baptizado casar con su hermana, porque no nacio de alli afinidad, y assi no tiene impedimento. Y lo mismo seria, si vn Christiano tratasse illicitamente con vna muger infiel, que podria despues casarse con vna hermana suya, que

Sup. hoc ma-
gis latè su-
pra in Ref.
114. & in
aliis eius
primæ not.

Sup. hoc in-
fra in Ref.
249. §. Secū-
do, & in
aliis eius
annot.
Sup. hoc ibi-
dem §. Ter-
tio.

Sup. hoc ibi-
dem. in
principio, &
in §. Hinc
&c.
Sup. hoc
ibidem, §.
Apparet.

Sup. hoc in
Ref. seq. pec-
toram.